

CERVELLÓ

Primavera 2019

NÚMERO 25

S AU LL Ó

EN CLAU DE SOL

El meu record de Montserrat Caballé

30 ANYS D'AGERMANAMENT

Amb St. Martin Le-Beau

RETALLS D'HISTÒRIA

La carretera de Cervelló:

Mitjans de transport i pavimentació

EL NOSTRE ESPORT

Primer Aplec del Club Femení

i d'Esports a Cervelló.

Mas de Can Pi, 1931

núm. 25

CONSELL EDITORIAL

PRESIDENT DE SEGLE NOU
Jaume Pons i Domènech

HA COORDINAT AQUEST NÚMERO:
Carles Checa i Granja

REVISIÓ LINGÜÍSTICA
Jordi Faulí i Oller

DISSENY I MAQUETACIÓ:
Jaume Pons i Domènech

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO:

CARLES CHECA

ROC CHECA

FERMÍN FERNÁNDEZ

PERE LARROSA

ANTONI MONFORTE

GEMMA NOGEROLES

FRANCESC PASQUAL

JAUME PONS

M. DOLORS ROIG

Amb l'aportació especial de
GAYLE HENDRY

FOTO PORTADA:
Jaume Pons

EDITA:
SEGLE NOU
Santa Anna, 1 l'Ateneu
08758 Cervelló
artipons@gmail.com

IMPRIMEIX:
ARCO
cardedeu@graficasarco.es
Carretera Dorrius, 48
08440 Cardedeu

SAULÓ núm 25 (IX any) primavera 2019

S'autoritza la reproducció de treballs d'aquesta publicació sempre que se'namenti la procedència.

© dels textos i les il·lustracions:
els autors corresponents.

Tiratge: 250 exemplars.

La revista SAULÓ i Segle Nou no es fan necessàriament responsables de totes les opinions expressades pels seus col·laboradors.

DISTRIBUCIÓ GRATUÏTA
Diposit Legal B-23.175-2011

Per Jaume Pons i Domènech

El *Sauló* que teniu entre les mans és el núm. 25, un número que, en si mateix, no representa gran cosa però si el contextualitzem com a una publicació trimestral impresa i sense lucre, comença a tenir un cert valor patrimonial i històric. Sembla poca cosa però tractant-se d'una revista que va néixer amb un futur molt incert i atenint-nos al destí de totes les altres publicacions periòdiques que al llarg dels anys han anat apareixent i desapareixent a Cervelló, *Sauló* marca una nota de contundent solidesa.

En aquella primera trobada, convocada per Segle Nou, en la qual vàrem decidir emprendre una aventura que als ulls de tots els assistents era engrescadora, tots sabíem el que volíem: una publicació periòdica en forma de revista que reivindicés els fets i esdeveniments culturals del nostre poble i de més enllà. Volíem una eina que donés veu a tothom qui tingués inquietuds culturals a compartir, i volgués sacrificar unes estones del seu temps per escriure un article, una nota, una ressenya un comentari... Tots, si més no la majoria, sabíem fins on cadascú podíem arribar, però era palpable que en el subconscient de la majoria hi surava el pessimisme històric del destí d'una corrua de publicacions que, malgrat l'efímer de la seva existència, han contribuït a enriquir la comunicació entre vilatans, i que malauradament han anat desapareixent, o per manca d'interès dels lectors, o bé per cansament i manca d'estímuls dels col·laboradors, vés a saber. Arribats a aquestes consideracions, vull retre des d'aquí un just i merescut homenatge a publicacions tan nostrades com ho varen ser: *El nus*, *El Castell* i *Som i Serem*.

En aquells moments d'eufòria i amb ganes d'emprendre una aventura, que a ulls racionals podia semblar agosarada, no vaig saber valorar que el compromís que estàvem adquirint resultaria un esforç tan feixuc i ensems enriquidor. Potser en el fons del subconscient els assistents a aquella primera reunió pensàvem que tot plegat i després de la pujada del suflé, tot acabaria com sempre... Algú va dir, amb el convenciment propi dels que ja tenen una contrastada experiència, que l'aventura en què ens anàvem a embarcar era lloable, interessant i innovadora (atenint-nos al concepte), però li vaticinava una durada passatgera: quatre dies, vaja, com una flor d'estiu. Vet-ho aquí, aquesta flor ha florit vuit primaveres. Fins avui ha estat un llarg camí.

No tinc constància que cap altra publicació editada a Cervelló hagi durat tant de temps. I això ha estat gràcies a tots i cadascun dels col·laboradors que infatigablement, número rere número han aportat el seu grau de saviesa i de coneixement de la nostra o vinculada història; de les anècdotes, de les vivències dels nostres avis, dels costums dels nostres avantpassats més pretèrits, en definitiva: de tots els que s'estimen o s'han estimat el nostre poble. Gràcies a tots ells, avui podem predir que amb la col·laboració de tot el poble podrem editar molts d'altres números de *Sauló*, amb el convenciment que serà esperat i ben rebut a totes les llars que ho desitgin.

En aquella primera reunió, ens vàrem conjurar a no intervenir per a res, ni implicar-nos en afers relacionats amb la política i molt menys a prendre partit, plenament conscients del rol que havíem de representar en la societat cervellonenca. També érem conscients, però, que estàvem gestant una eina incompleta, gairebé asexualada. Fins ara, *Sauló*, fidels al compromís, ha estat asèptica; només potser amb lleugers matisos puntuals i molt subtils, no s'ha posicionat en una determinada direcció. Així va néixer i així ho hem respectat al llarg de tots aquests anys.

Han passat vuit anys d'aquella primavera del 2011, i la pregunta que em qüestiono és la següent: hem de restar impassibles davant dels esdeveniments polítics i socials i, per tant, culturals que estem vivint? En els temps que corren, hem de fer com si no passes res? La nostra contribució a l'actual estat de les coses ha de ser el de la fórmula del "quedar bé"? Hem de romandre com a simples espectadors sense veu ni criteri manifest, quan s'està jutjant impúdricament uns homes i unes dones que l'únic delictes que han comès ha estat el de fer-se ressò de la veu i de les esperances i desitjos d'un poble noble, honest, pacífic, solidari, que vol un futur amb prosperitat, lluny dels lligams que l'encotillen? Ens hem de quedar muts, impertèrrits davant del, presumiblement, negre i feixuc destí d'uns homes i d'unes dones que el seu més greu delictes és el de ser uns fermes defensors de la democràcia? Tinc seriosos dubtes del paper que ha de jugar una publicació que representa i que vol fer-se ressò de la cultura. La cultura va indissolublement lligada a la societat, i la societat és indiscutiblement art i part, i víctima, de la política.

El meu record de Montserrat Caballé

El 9 de novembre de 1974 vaig trepitjar per primera vegada el Gran Teatre del Liceu. Feia temps que, al acabar els assaigs de teatre del grup infantil, l'Antoni Monforte m'explicava els arguments de les òperes més importants. És així com vaig saber de les desventures d'en *Rigoletto*, de la vida dissortada de Violetta Valery a *La Traviata* o de l'amor impossible entre Mimí i Rodolfo a la *Bohème*. Un dia li vaig demanar si podia anar amb ell a veure una d'aquestes òperes. L'Antoni, que és així com sempre l'he conegut, va considerar que un bon debut seria veure la Montserrat Caballé.

Al camerino de Montserrat Caballé, amb l'Antoni Monforte i Pere Larrosa

La gran soprano es trobava en el cim de la seva carrera i assistir a la seva primera Anna Bolena de Gaetano Donizetti prometia ser, segons el meu amic, una nit memorable. Com us podreu imaginar, jo, de sopranos no en sabia pràcticament res però la il·lusió de l'esdeveniment superava

Per Pere Larrosa

la meva ignorància. I, a més, anar al Liceu... caram, quin caramel! Vaig comprar una entrada de general del 4rt pis, d'aquelles que valien 175 pessetes i per les que havies de fer una cua de moltes hores per mirar de trobar un lloc amb una visió decent de l'escenari. Però, ai las! Un maleït còlic nefrític va impedir que la Caballé cantés i, per tant, aquella nit fou més aviat grisa. L'Antonio i els seus amics de la colla del 4rt van dir que la substituta, una tal Mila Andrew, no ho va fer malament, però en a mi l'espectacle em va deixar bastant indiferent. El teatre, això sí, em va impressionar. Per a un nano que estava a punt de fer 16 anys, la visió del Liceu des d'aquella altura era impactant.

No va ser fins el dia 28 de desembre del mateix any que vaig poder veure, per fi, la Diva en directe, la "Nena" com li deia i li diu encara un dels meus amics liceistes. Fou en una òpera preciosa, poc coneguda, de Verdi: *I Vespri Siciliani*. En aquell moment, jo ja estava atrapat per l'òpera. D'això se n'havia encarregat uns dies abans un tenor nord-americà, Richard Tucker, interpretant el rol protagonista de *La Juive*, en una de les funcions més memorables que jo recordo haver viscut al Liceu en tota la meua vida. Aquell dia 28 de desembre la Caballé no em va fer una innocentada. L'acompanyava en Plácido Domingo. Ambdós em van impressionar.

Malgrat la meua inexperiència, vaig tenir clar que una veu com la d'ella era quelcom d'extraordinari. La seva abassegadora personalitat arrossegava tothom i en el teatre es produïa aquell fenomen que els afeccionats al flamenc anomenen "duende". Podríem dir-ne: màgia.

Els anys següents foren inoblidables: *Donna Anna*, *Elisabetta*, *Gemma di Vergy*, *Tosca*, *Medea*... fins arribar a una trentena de títols. Montserrat Caballé conreava tots els estils, però on excel·lia de veritat era en el Bel Canto. *Norma* era un dels seus rols més estimats. Però també la vaig poder gaudir en alguns recitals en solitari, aquells en què tots esperàvem els bisos perquè ens cantés el "O mio babbino caro" o "El Vito" que ella interpretava amb una força i simpatia encomanadisses que feien aixecar el públic dels seus seients. Durant tots aquests anys puc dir que em vaig rebentar les mans de tant aplaudir-la, que em va posar la pell de gallina en multitud d'ocasions i que em va arribar a emocionar tant que alguna vegada, fins i tot, vaig vessar alguna llàgrima. Ara, que ens ha deixat, vull agrair-li la seva companyia i dir-li que sempre tindrà un racó en el meu cor perquè la petjada que hi ha deixat mai no desapareixerà. Gràcies, senyora Montserrat Caballé.

Cervelló St Martin Le Beau

Per Carles Checa

Reunió de bons amics

Si una cosa defineix Cervelló, és la seva activitat associativa. Tenim entitats de tota mena, les esportives, les lúdiques, les culturals... de futbol i futbol sala, de bàsquet, de rugbi, d'hípica, de ball, de puntaires, de teatre, de música, de gegants, d'art, de conservació del patrimoni, de noves tecnologies... i així fins a 43 associacions amb un munt de persones implicades. Sembla que a Cervelló ens falta temps per apuntar-nos a mostrar les nostres aficions i inquietuds, lluitar per elles, compartir-les i fer d'aquest un poble més solidari i actiu, perquè el teixit associatiu viu més enllà del temps i del color dels consistoris, el teixit associatiu és un dels millors indicadors de la salut i la

Viatge a St. Martin, 2017

implicació dels ciutadans amb el seu col·lectiu.

D'aquestes associacions, aquest any celebra el seu 30è aniversari l'Agermanament Cervelló - Saint Martin Le Beau, una entitat que manté units dos pobles, l'un a Catalunya i l'altre a la Touraine, que comparteixen un fet històric: a Saint Martin hi va viure l'exili entre els anys 1954 i 1977 L'Honorable President Josep Tarradellas, nascut a Cervelló. Durant aquests anys, la casa on vivia el president, el Clos de Mosny va ser la seu de la Generalitat a l'exili.

A Cervelló, la Fideuà. Desembre 2015

El 29 d'abril de 1989, es va signar un acord entre els dos pobles per fundar aquest Agermanament, *Jumelage* que en diuen ells, els objectius del qual eren fomentar els llaços de relació i amistat entre els veïns dels dos pobles, el foment dels idiomes català i francès, l'intercanvi d'estudiants, intercanvis esportius, artístics, culturals....

Els anys i les visites anuals de Cervelló a Saint Martin i de Saint Martin a Cervelló, els intercanvis d'estudiants, les múltiples activitats de tota mena,

les relacions personals que vénen potenciades pel fet que els visitants s'allotgen a les cases particulars del poble visitat, ha fet que l'Agermanament faci honor al significat de la paraula creant forts vincles d'amistat que sovint ultrapassen les activitats de les entitats i esdevenen relacions sinceres d'afecte que perviuen a través dels anys.

Aquest any, l'any del 30 aniversari, rebrem els nostres agermanats de Saint Martin del 26 al 29 d'abril. Es preveu una visita molt nombrosa que comportarà un munt d'activitats, moltes obertes a tota la població i totes obertes als visitants i a les famílies acollidores, que enguany seran més que mai perquè ens visitaran molts francesos i perquè és una experiència emocionant, enriquidora i exclusiva per als veïns de Cervelló.

Us convidem a celebrar amb nosaltres aquest 30 aniversari, a sentir l'orgull de viure en un poble ple d'història i amb capacitat per tirar endavant projectes com aquest al llarg dels anys.

Preparant "l'Omelette"

Bon dia companys,

He rebut una cosa molt especial de França que he proposat de publicar al Sauló: la història d'una senyora que va treballar de jove a casa dels Tarradellas a Saint Martin-le-Beau. Aquest agost farà 90 anys, però té molt clar els records dels 6 anys al servei de la família.

Aquesta història ha sortit a la llum gràcies a les amistats que han sorgit a través de l'Agermanament de Cervelló amb Sant Martin-le-Beau i la participació de les corals dels dos pobles.

Quan la filla de l'Odette, Danielle (autora de l'article) va cantar a Cervelló a l'octubre 2017 amb el meu home, es va estar a casa nostra, i em va animar a visitar-la quan el grup de l'Agermanament va tornar a Saint Martin el juny de 2018. Vaig conèixer l'Odette a la gran paella comunitària, i ella es va emocionar explicant com anava amb bicicleta al costat del Sr. Tarradellas, ell tan alt i ella tan petita! Vaig demanar que Danielle li fes una entrevista per compartir aquests records amb nosaltres a Cervelló, i aquí la teniu!

Merci beaucoup Odette et Danielle!

Gayle

Odette al castell de Mosny

Per Danielle, filla d'Odette

El meu nom és Odette, vaig néixer l'any 1928 a Saint Martin le Beau, Indre et Loire, França.

L'agost del 1943, vaig entrar al servei de la família Tarradellas, i m'hi vaig estar 6 anys. Jo feia de minyona, m'en cuidava de la neteja i de servir la taula; també hi havia una mainadera i una cuinera.

El 1943, quan el senyor Josep Tarradellas està exiliat a Suïssa, els seus pares, la senyora Casilda i el senyor Salvador, arriben al castell de Mosny.

El 1945, el senyor Josep Tarradellas, comença a fer estades al castell de Mosny (també anomenat "le Manoir"). La seva dona i els seus fills vénen a viure al castell de Mosny.

Les seves oficines són a Mosny i en té dues més a París.

Durant la guerra (1939-1945), el senyor Tarradellas va fer venir les seves germanes amb els seus marits i els seus fills al castell de Mosny.

Durant els mesos d'hivern, jo vaig acompanyar el senyor Tarradellas, la seva dona i els seus fills a París, al districte 17. Veia la torre Eiffel des de la meua petita finestra, estava molt contenta d'estar en aquesta ciutat tan bonica. No surto de casa sinó és acompanyada de la mainadera, i, juntes, portem els nens a berenar a un saló de te que es troba a l'últim pis d'uns grans magatzems parisencs.

El senyor Josep Tarradellas, tornava de París en tren o en cotxe fins Saint Martin le Beau, però un dia, jo vaig haver d'anar en bicicleta fins a l'estació de Montluis sur Loire, portant una segona bicicleta perquè el senyor Tarradellas pogués tornar, car aquell dia no hi havia cotxe.

A París, el senyor Josep Tarradellas tenia una fàbrica on fabricava botons de fusta, i la fusta sobrant es recuperava i

es portava al castell de Mosny per alimentar la cuina i la calefacció.

Al castell de Mosny hi havia una habitació que es mantenia desocupada perquè, Joana d'Arc hi havia dormit una nit quan va passar per la Touraine.

Els pares del senyor Josep Tarradellas, van morir i van ser enterrats a Saint Martin le Beau, i, quan el senyor Tarradellas va tornar a Catalunya, es va endur els cossos dels seus pares per enterrar-los al cementiri de Cervelló.

Quan les germanes del senyor Tarradellas i la seva família tornen a Catalunya, arriben al castell de Mosny els cosins del senyor Tarradellas, la família Joan.

D'aquesta època en guardo molt bons records. La família Tarradellas se'n cuidava molt de mi, eren persones respectuoses i amables. No oblidaré que durant els bombardejos de Saint Pierre del Corps, vaig dormir amb la senyora Casilda, perquè ella tenia por, i jo també, des de llavors...

Jo vaig trobar-hi una segona família.

Aquí teniu dues fotografies meves d'aquella època, una amb la meua bicicleta quan anava a buscar la llet a les granges de Saint Martin le Beau.

Història del teatre a Cervelló

2a part, capítol 3

Per Antoni Monforte

Nadal del 1914

El dia 26, Sant Esteve, a les nou de la nit, estrena del drama en tres actes i prosa del cervellonenc Josep Mestre i Casanellas amb la direcció d'Àngel Bertran i la col·laboració de les actrius Adela Arasa i Carme Llorens.

“FLORS MARCIDES”

Repartiment:

Dolors ..... **Adela Arasa**
 Glòria ..... **Carme Llorens**
 Àngel ..... **Àngel Bertran**
 Conrad ..... **Salvador Muntaner**
 Mossèn Josep ..... **Francesc Julià**
 Fèlix ..... **Francesc Seijo**
 Enric ..... **Esteve Alemany**
 Quico ..... **Josep Riba**

Acabaven amb la comèdia en dos actes “GENT D'ARA”.

Repartiment:

Sr. Francesc Rimbau .... **Francesc Julià**
 Sra. Rosa ..... **Adela Arasa**
 Sra. Mercè..... **Carme Llorens**
 Sr. Josep ..... **Àngel Bertran**
 Don Ignasi ..... **Francesc Seijo**
 Joanet ..... **Esteve Alemany**
 Lluís..... **Josep Riba**
 Antonet ..... **Salvador Satjés**

L'estrena a Cervelló de “FLORS MARCIDES” va ser un gran èxit de la companyia fins a tal punt que, a petició de la mateixa gent del poble, es va fer una segona representació el diumenge 28 de febrer de 1915 amb el mateix repartiment. Però el sàinet final que tothom esperava fou “LA SALA DE REBRE” amb una gran interpretació de Francesc Julià, que ja havia fet gaudir el públic de Cervelló el 1911 amb

aquest mateix sàinet i ara era acompanyat per les actrius Adela Arasa i Carme Llorens i els actors Àngel Bertran i Francesc Seijo.

No cal dir que Julio Clavería durant els entreactes tocava diverses composicions al piano.

En Francesc Julià “el Purroig”, com heu pogut veure, en aquesta obra feia el paper de capellà. Va anar a veure el rector, que en aquella època era mossèn Pere Serdà, perquè li deixés una sotana. El mossèn s'hi va resistir una mica abans de deixar-li, ja que coneixia la vessant còmica del Purroig i no volia que fes el ximple dalt de l'escenari amb una sotana seva. Però li va deixar ja que l'obra era un drama. El públic quan va veure el Purroig dalt de l'escenari amb una sotana va començar a riure. Un cop superada la sorpresa inicial, l'obra va continuar amb normalitat.

L'obra “FLORS MARCIDES” del cervellonenc Josep Mestre l'he coneguda gràcies a les seves netes Maria Montserrat i Dolors Roig, que en conserven a casa seva un volum mecanografiat. L'obra, plena de refranys i frases fetes molt de l'època, transcorre en un ric mas de la Catalunya rural. Els propietaris tenen un fill i una noia adoptada, que fan servir de serventa. Entre ells neix l'amor, amb l'oposició ferotge dels pares que volen per al seu fill i hereu una rica pubilla d'un mas veí. La serventa fou violada per l'administrador de la finca, un home madur, casat i sense escrúpols. Aquest fet provoca que la noia rebutgi, tot i estimant-lo, l'hereu del mas. Aquest, sense entendre el menyspreu de la noia,

acaba emmalaltint i finalment mor. La noia és amenaçada d'abandonar la finca, però la intervenció del mossèn del poble evita mals majors. Finalment, l'administrador és foragitat del mas per corrupte. La serventa no pot suportar tot el pes de la culpabilitat de la mort de l'hereu i després de la confessió dels fets mor als braços de la mestressa, i aquesta acaba l'obra amb la frase: “després de l'hivern, la propera primavera, les flors naixeran marcides”.

Vaja, vaja, amb l'avi de les germanes Roig! No m'estranya que la gent sortís de l'Ateneu entusiasmada demanant una propera representació. Considero que era una obra molt avançada al seu temps.

Gener de 1915

Diumenge 24 de gener. La companyia de sarsuela espanyola dirigida pel mestre Rafael Peiró amb el gran tenor del Gran Teatre del Liceu Manuel Utor van representar l'òpera “MARINA” d'Emilio Arrieta. El tenor Manuel Utor era fill de la Barceloneta i conegut com el musclaire, ja que a pulmó obert feia immersions en el mar de diversos minuts, i aquesta tècnica respiratòria el dotava per cantar òperes de gran envergadura. Al Liceu era molt apreciat.

24 de maig de 1915. Dilluns de la segona Pasqua. Gran concert líric amb artistes del Liceu de Barcelona, Real de Madrid i San Carlos de Lisboa.

Els cantants eren:

Emilia Viñas, soprano
 Marcelo Uetam, tenor
 Joan Valls, baríton
 Gustavo Viñas, director

Programa:

1a part

- Racconto de Lohengrin
- Ària de soprano del 4t acte de Il Trovatore
- Pròleg de I Pagliacci
- Serenata d'Arlequí de I Pagliacci
- Vora la Mar, cançó popular catalana
- Ària de tenor del Faust de Gounod
- Duo tenor-baríton de Cavalleria Rusticana

2a part

- Ària de tenor de Il Trovatore amb cabaletta
- Marí marí, cançó espanyola
- Vissi d'arte de Tosca
- Romanza de Dinorah
- Ària del 3r acte de Tosca pel tenor
- Torna a Surriento, cançó napolitana
- 3r acte de Aida pel tenor, soprano i baríton

Caram, quin nivell que hi havia a l'Ateneu Benèfic i Instructiu el 1915!

**FESTIVAL DE
 CINEMA
 NATURA
 DE CERVELLÓ**

Arrivederci Roma... arriba Roma!

Per Roc Checa

Roma. Aquest títol pot portar lloc a confusions de tot tipus. Com li va passar a una reportera d'un canal de televisió mexicana que va dir en directe que sentia orgullosa de com un director mexicà retratava tant bé la capital italiana. És com si féssim una pel·lícula que es titulés Paris, i no tractés de la capital francesa, sinó del carrer Paris de Barcelona. El mateix passa amb Roma. Alfonso Cuarón (conegut com el director que li va aconseguir l'Òscar a Leonardo di Caprio) s'inspira en el barri de Ciutat de Mèxic on es va criar. Abans era una colònia residencial (tot i que encara és així a la zona sud), actualment es el barri més modern, bohemí i artístic de la capital. Roma mostra, mitjançant una exquisida exposició contínua de fotografies en blanc i negre, la diferència de classes, cultura, amor, família i mort i també parts importants de la història, com el moviment del 68. Sé de bona

tinta que si tanques els ulls durant la pel·lícula et transportes al conegut barri mexicà. Cuarón capta perfectament tots els sons que construeixen la ciutat: els venedors ambulants de tacos, la banda guerra practicant amb trompetes i tambors, els xiulets dels afiladors o els gossos bordant en qualsevol racó i moment del dia. Per primer cop a la història, una pel·lícula d'una plataforma de streaming lluita pels Òscars. Per primer cop, el film amb més nominacions s'estrena a la televisió i les sales de cinema es barallen per poder projectar-la.

Una altre mostra de com els canals de streaming li estan passant la mà per la cara a les clàssiques productores cinematogràfiques. No tan sols per la qualitat, sinó que ara ja entren a les seves gales per la porta gran. Netflix no és només un canal de televisió.

Roma no és només una ciutat italiana.

...I arriba el 2n Festival de Cinema Natura de Cervelló!

Aquest el nostre festival de cinema serà més gran! Del dimecres 29 de maig al diumenge 2 de juny. Incorporarem noves seccions, comptarem amb la complicitat d'entitats del poble que ens proposen activitats relacionades amb el festival. Ja podem avançar que la participació al concurs de curtmetratges es més internacional que mai. Una de les noves seccions dona cabuda a curts rodats a Cervelló. Si teniu un curtmetratge que no superi els 20 minuts i tracti sobre el medi ambient, envieu-lo al festival@cinemanaturacervello.com i entrareu a concurs.

LA CARRETERA DE CERVELLÓ: MITJANS DE TRANSPORT I PAVIMENTACIÓ

Per M. Dolors Roig

Construir la carretera de Barcelona a València al seu pas pel terme municipal de Cervelló no va ser gens fàcil. Els enginyers varen trobar gran dificultat en les nostres muntanyes. Es van haver de construir ponts, entre ells el del Torrent Fondo i el del Lledoner. Aquest últim va començar a construir-se el 1764 per ordre de Carles III, i no entrà en servei fins el 1802, a causa de les dificultats orogràfiques del terreny. És una obra d'enginyeria excepcional: està format per dues plantes o ponts sobreposats: l'inferior, de nou arcs, és només per a vianants, i el superior, de tretze arcs, està destinat als vehicles.

Després de la construcció de la carretera, hi començaren a circular vehicles de tracció animal. La tartana fou, fins el 1840, l'única mena de

vehicle que comunicava Barcelona amb els pobles del voltant. Teresa Mensa Mestre, filla de l'industrial Joaquim Mensa, tenia tartana pròpia, que la transportava a casa els seus avis, cal Mestre de les Gunyoles. La diligència fou un altre mitjà de transport que feia el servei regular entre poblacions. Per l'Ordal passava la diligència La Gloriosa, segons consta en el llibre de Sant Esteve d'Ordal 1867-1967. Els avis del nostre poble havien vist passar per la carretera una diligència, tirada per cinc cavalls, que canviaven cada quaranta quilòmetres, i a Vallirana hi havia la carretel·la d'en Galerí, que era llarga, de color groc, i feia el transport des de Vallirana fins a l'estació de Molins de Rei.

Com a anècdota podem dir que l'amo del Lledoner, Joaquim Romagosa,

tenia el costum d'anar a prendre cafè a Vallirana després de dinar: el portaven amb un carruatge tirat d'un cavall, i després, a les quatre de la tarda, agafava una diligència que sortia de Vallirana cap a l'Ordal, i el deixava al portal de casa. Això ho feu cada dia durant més de mig segle.

Viatjar amb diligència era tot un luxe, per tant, la gran majoria de la gent es desplaçava a peu. El testimoni el tenim en una mare de família de Cervelló que a finals del segle XIX baixava a peu a Barcelona dos cops per setmana, tant si plovia o nevava com si feia fred o calor...; feia 22 quilòmetres de camí. Es llevava a les tres de la matinada i portava a sobre 4 dotzenes d'ous, 5 kg de cargols, fonoll, farigola i romaní, així com herbes per al caldo. Tot això ho portava a vendre a la plaça Padró, lloc on venien les pageses. A Barcelona aquests productes del camp eren molt preuats i marxaven ràpid. Amb els diners que guanyava, que no eren més de 10 pessetes, comprava bacallà, arròs, pasta de sopa, arengades i si podia, roba, vetes i fils... Quan arribava a casa ja era al migdia... Anar per la carretera suposava arriscar-se a robatoris, tant pels vianants com pels vehicles de tracció animal. Sí que hi havia guàrdies, que alguna vegada sorprenien els lladres, però al dia següent ja feien altres robatoris.

Amb l'arribada de l'automòbil, que s'inicià a principi del segle XX, sorgeix un problema a les carreteres, que era l'excés de velocitat d'aquests vehicles.

Diligència que feia el servei de Vallirana a Molins de Rei

Facebook. Tot passejant per Cervelló

Ja a l'any 1900 es va regular la limitació de velocitat dels vehicles automòbils a 28 quilòmetres/hora en les vies interurbanes i a 15 quilòmetres/hora en via urbana. A l'any 1918 s'aprova la primera normativa relativa a la senyalització de carreteres, però no va ser fins a l'any 1934, quan es va publicar el Codi de Circulació, que va marcar tota la regulació en matèria

carreteres en longitud i millorar els seus ferms perquè poguessin resistir les fortes càrregues dels vehicles. Així, en data 9 de febrer de 1926, durant la dictadura de Primo de Rivera, es va redactar un decret-llei per dur a terme la pavimentació de les carreteres de l'estat que es titulà "Circuito Nacional de Firmes Especiales 1926". Aquest circuit es va desenvolupar entre 1926

pavimentació de la carretera al terme municipal de Cervelló era Francesc Molins, de la cimentera Ciments Molins, el qual actuava com a capatàs i es desplaçava amb moto.

Els ingressos del "Circuito Nacional de Firmes Especiales" de l'any 1930 provenien de diferents conceptes. Als ajuntaments se'ls va aplicar una taxa especial per tal que cooperessin en el manteniment de les carreteres, que consistia en 0,50 ptes./habitant, per participar en el producte de la patent nacional de circulació d'automòbils PPN i/o per creuar al seu terme les carreteres d'aquest circuit CC. L'Ajuntament de Cervelló havia de participar per aquests dos conceptes amb un import de 822,50 ptes.

www. todocoleccion. Fototipia Tomas

de trànsit. La circulació de vehicles de tracció mecànica i de tracció animal alhora podia provocar situacions feixugues, i més si es produïa el pas conduït amb ramats d'animals.

A l'any 1920 la carretera del nostre terme municipal tenia uns 4,5 quilòmetres totalment intransitables, hi havia carros que no podien seguir endavant, d'altres sí que podien seguir perquè el carreter portava les eines suficients per sortir del pas. L'alcalde d'aquella època, en Josep Riba i Joan, va fer les gestions oportunes en forma reiterada, davant del cap d'Obres Públiques, perquè es prengué una solució viable a la carretera, i la contesta va ser que no tenien autorització ni fons per poder-ho portar a terme.

El govern d'Espanya, en veure l'augment de càrregues als paviments de les carreteres, majors velocitats de circulació i una demanda creixent de mobilitat, va acordar adaptar les

i 1931. Es crearen quatre seccions de carreteres: la nord-est, la nord-oest, la sud-est i la sud-oest i dues variants d'itineraris: els radials i els transversals. L'itinerari que passava per Cervelló corresponia a la secció nord-est, i era un dels transversals. La seva identificació constava amb la numeració XII-XIII, això és València, Castelló, Tarragona i Barcelona amb una longitud de 377 quilòmetres. Segons la memòria de l'esmentat circuit de 1926, consta que la longitud de Cervelló és de 2,40 quilòmetres i la classe de paviment que es col·locà era macadam ordinari i formigó mosaic, com tot el tram entre Molins de Rei i Avinyonet. A Vilafranca del Penedès col·locaren llambordes. L'any 1930, entre els quilòmetres 354 i 358, on estava inclòs el nucli urbà de Cervelló, es van presupostar obres de conservació consistents en "acopios y su empleo", que estaven adjudicades a Juan Albós, les quals havien d'estar acabades el gener de 1931, amb un import d'adjudicació de 145.180 pessetes. Un enginyer que dirigia la

El pont del Lladoner després de la Guerra Civil. Foto de Roman Roig Canals

El Ministeri d'Obres Públiques destinà a Antonio Izquierdo Sánchez (?-1944), procedent de Múrcia, com a responsable per dur a terme l'asfaltat de la carretera des de l'alçada de Torre Vileta fins a l'entrada de Vilafranca. Era un home que portava una barba llarga, cosa habitual en l'època, i fumava pipa. Per pavimentar la carretera ho feia a peu i portava un tanc de reg, en forma quadrada amb rodes, que tenia a sota una fogaina plena d'estelles. El foc funcionava tota l'estona de tal manera que escalfava el material, conjunt d'àrids, que s'anava fonent fins a tornar-se líquid. S'obria una aixeta del tanc i es ruixava amb una mànega. El dipòsit estava a un metre del sòl i la mànega anava arran de terra. Antonio Izquierdo portava un ajudant que empenyia el

Casella típica de peó caminer.

Foto José Manuel Sanz. Article Francisco Catalina, *el último peón caminero*.

tanc esmentat. Cada dia es podia fer mig quilòmetre, no més, i d'aquesta manera va anant asfaltant la carretera fins arribar a Vilafranca del Penedès. Antonio Izquierdo estava casat amb Maria Castillejo Soto (?-1960) i vivien en un habitatge a les Roquetes. El matrimoni va arrelar a Cervelló i va tenir dues filles: la Carmen, que es va casar amb José Serrano i la Gertrudis, que es va casar amb José López Pérez. El José López treballava per al Ministeri d'Obres Públiques cuidant-se del manteniment de la carretera. Aquest matrimoni va tenir tres fills: el Pepe, l'Antonio i la Ramona, i actualment segueix la nissaga al nostre poble.

Al segle XVIII es va crear a Espanya el cos de peons caminers. Els peons caminers eren els encarregats de mantenir en bones condicions el tram de camí d'una llegua (5,5 quilòmetres), i l'Estat els construïa cadascun una casella on hi tenien la seva residència, que estaven situades a peu de carretera. A Cervelló s'edificaren dues caselles, una a l'altura de Torre Vileta i l'altra a l'altura de la carretera que va a les Rovires, les dues en direcció Tarragona. A cada casella hi vivia el peó caminer amb les seves respectives famílies. A la casella del camí que va a les Rovires hi vivia el Pepe García i a la de Torre Vileta, el seu germà, del nom del qual no tenim constància. Els dos provenien de Múrcia. Es posaven a

treballar a les 8 del matí i paraven a les 12 per dinar. Tenien una hora i mitja de descans. Tornaven a treballar fins a les 5 de la tarda. Els peons caminers anaven uniformats per desenvolupar les seves tasques. Aquestes tasques, que s'havien de fer diàriament, eren les següents: corregir els desperfectes que deixessin les rodes dels carruatges omplint els sots amb materials adequats, treure les pedres dels camins, treure l'herba de les cunetes, vigilar que estiguessin netes l'entrada i la sortida del clavegueram i treure'n les pedres que hi hagués als costats, etc.

Les caselles de Cervelló eren de pedra i estaven pintades de color blanc, eren d'una sola planta i tenien eixida, un hortet i cisterna per emmagatzemar l'aigua. També s'hi guardaven les eines de treball. A principi del segle XX, amb el desenvolupament de les comunicacions i de la maquinària d'obres públiques especialitzada, la figura del peó caminer es va començar a extingir de mica en mica, de tal manera que es van anant abandonant milers de caselles del territori nacional, moltes de les quals van restar en estat ruïnós. Les caselles de Cervelló es van enderrocar a la segona meitat del segle XX.

Després de la Guerra Civil (1936-1939), durant el franquisme, es va crear un Pla General d'Obres Públiques, conegut com el Plan Peña, l'objectiu principal del qual era

reparar les destrosses ocasionades pels dos bàndols durant la guerra, reconstruir ponts i arranjar els fermes de la xarxa viària. Portar-ho a terme, però, era costós, perquè hi havia escassetat absoluta de materials, transport, mitjans auxiliars i mà d'obra especialitzada. Al terme municipal de Cervelló estava feta malbé una part del tram superior del pont del Lledoner, que havia estat volat durant l'esmentada guerra. Tot i així, l'any 1940 es va poder reconstruir aquest pont, per on passa una via tan important com és l'actual Nacional 340.

Fonts orals: López Bonilla, Guillermo i Sala Sadurní, Josep.

Memoria de los Trabajos efectuados desde la creación del circuito, en febrero de 1926, al 31 de diciembre de 1930. Obras que se proyecta ejecutar en 1931 y liquidación del último ejercicio económico. 1931? Biblioteca General del Ministerio de Fomento. Madrid.

Memorias de Riba Joan, José. Panamá 01.04.1948. Arxiu: Sala López, Quimet.

tallers
Miquel
Sala

Carrer Major 145 / 08758 Cervelló
Tel. 93 660 00 83
info@tallersmiquelsala.cat

Primer Aplec del Club Femení i d'Esports a Cervelló Mas de Can Pi, 1931

Per Francesc Pasqual, Grup de Recerca de Cervelló

La zona de Mas de Can Pi era coneguda arreu per l'estiueig de famílies, sobretot de ciutat, i principalment per l'excursionisme. A partir dels anys 1920 la premsa i els butlletins de caire excursionista anunciaven sovint les visites al temple romànic de Santa Maria -que restava obert els diumenges des de la restauració de 1922 fins a principis de 1970-, el castell, les fonts i els paratges naturals o bé fent la ruta cap al monestir de Sant Ponç. És allà, a Can Pi, on el Club Femení i d'Esports va organitzar un aplec l'any 1931.

El Club Femení i d'Esports, va ser una entitat constituïda per dones i considerada el primer col·lectiu esportiu íntegrament femení. Es va fundar el 1928 per iniciativa, entre d'altres, de les mestres Enriqueta Séculi i Teresa Torrens i les periodistes Anna Maria Martínez Sagi i Maria Teresa Gibert, les escriptores Anna Murià i Maria Teresa Vernet i l'entrenadora de natació Josefina Torrens. Totes elles van aportar molts articles al butlletí Portaveu del Club Femení i d'Esports. L'entitat pretenia convertir-se en un club popular creant un nou espai social on les dones podien combinar la pràctica esportiva amb les activitats culturals -anteriorment l'esport femení havia estat elitista i burgès com el tennis, la natació i l'esquí, entre d'altres-. Tot i les dificultats que posaven les famílies i la societat, les dones obreres i de classe mitjana, gràcies a l'esport, van poder accedir a una entitat social i fer activitats amb la llibertat que oferien els canvis socials i polítics a Catalunya i Europa. Hom pot afirmar que l'entitat resultava extremadament progressista i moderna en el context català del moment. *"El feminisme del Club*

*és l'únic raonable; és el que consisteix a treballar pel millorment i perfeccionament físic i moral de la dona. La idea fonamental del Club és fer una veritable obra social, tot el més popular, tot el més divulgada que sigui possible. El dir divulgada significa que ningú n'ha de quedar exclòs, ni de dalt, ni de baix; que tothom s'hi trobi bé, sigui qui sigui, mentre senti la germanor."*¹ El lema fundacional va ésser: 'Feminitat, Esport i Cultura' i el símbol fou la Victòria de Samotràcia. El catalanisme va ser un bon referent per a les dones que pretenien aconseguir, també, una forta identitat junt amb la feminitat. Sobretot es va ensenyar a ser responsables com a dones, com a mares i com a catalanes. Aquest ideal patriòtic es reflectia en la salut i higiene, uniformitat i disciplina. A través de l'esport, la dona va entrar a formar part de la modernitat en l'àmbit públic i amb l'entrada de la República, el 1931, el canvi social va ser total i van començar a tenir un cert protagonisme que es va manifestar a partir de l'estatut d'autonomia català de 1932. Al club es van associar fins 2000 dones i allà s'hi feien actes culturals des de conferències, lectures, concerts i concursos literaris fins a crear seccions esportives d'atletisme, bàsquet, natació, gimnàstica, excursionisme, esgrima, esquí, tennis, patinatge, ciclisme i hoquei. L'entitat va impartir les classes esportives i pràctiques després de sortir de la feina de les oficines i les fàbriques, així les dones acudien a entrenar-se i a formar part del club sense alterar el ritme laboral. El local més important que van tenir va ser a l'Eixample i tenien un terreny al carrer Balmes, amb unes magnífiques instal·lacions

esportives: pistes de tennis, patinatge, bàsquet, gimnàs, dutxes amb aigua calenta, sala de lectura, biblioteca, guarderia per als nadons de les sòcies, entre d'altres prestacions. També van aconseguir una piscina climatitzada a la Plaça d'Espanya, cedida per l'Ajuntament de Barcelona. A partir de 1936, amb la guerra civil, l'entitat femenina va seguir competint en algunes proves esportives fins que el 1938 el club va tancar, i es va acabar una època innovadora i interessant per a les dones. A partir de 1939, amb el franquisme, de la plena llibertat es va passar a la repressió, les dones van tornar a ser relegades a un segon pla.

Però anem a l'any 1931. Al deixar enrere la dictadura i la monarquia, la il·lusió que va representar la nova època de l'era de la república, va fer entrar aire nou. L'entitat va organitzar el primer Aplec Excursionista, i el van fer a Cervelló: *"El Club Femení i d'Esports es constituí l'any 1928 i fou l'intent més reeixit de crear una associació esportiva exclusivament femenina. Es va decantar cap a la pràctica de l'esport popular, aconseguint treure les atletes de la pista tancada i organitzar una prova de cros femení. Va ser una entitat prou important com per arribar a organitzar un aplec excursionista a Mas Pi, Cervelló, el dia 30 de maig de 1931. En aquest aplec es corregué un cros"*.² No era la primera trobada esportiva i excursionista ja que se'n feien arreu de Catalunya però va ser la primera del Club Femení en unir esport i excursionisme, durant dos dies, fer competicions i estar en plena natura molt a prop de Barcelona. Uns mesos abans es va convidar els centres excursionistes de Catalunya i grups esportistes a assistir-hi. El Centre Ex-

cursionista de Gràcia es va encarregar de la preparació de la trobada dels excursionistes en un campament amb tendes de campanya per al dissabte 29 de maig. També es feren competicions d'algunes entitats esportives per anar els primers classificats a Cervelló. Qui s'inscriví havia d'abonar una pesseta i les organitzadores es van comprometre que els plànols i els reglaments estaven a l'ordre del dia. La premsa en va fer difusió, fins i tot va participar un bisbe que havia anat a Manresa per altres motius:

*“Agradecer a monseñor Reinaldo Muñoz, obispo vicario de Concepción (Chile) ...y conceder la medalla de la Sociedad para ser adjudicada en el próximo aplec de Santa María de Cervelló, por el Club Femení i d'Esports, de esta capital.”*³

*“Aplec de germanor excursionista. El Club Femení i d'Esports organiza para el próximo día 31 del actual, un aplec excursionista que tendrá efecto en Cervelló. en el lugar denominado Mas Pi. El programa que integrará esta fiesta es el siguiente: Carreras de marcha libre para jóvenes, señoritas y parejas mixtas; misa en la iglesia vieja; conjunto de los «Follets de Montanya», de toda Cataluña; concurso de saltos; conjunto de los «Minyons de Muntanya», presentación de «las Daines» y audición de sardanas.”*⁴

*“Club Femení i d'Esports de Barcelona. La carrera femenina del primer Aplec de Germanor Excursionista, organizada por el Club Femení i d'Esports, a Santa María de Cervelló se dará a conocer por ese club en la matinal que tendrá efecto el domingo próximo y a la que se podrá concurrir sean o no socias de la entidad. Salida del paseo de Gracia a las 6'10 mañana y regreso a la 1'30.”*⁵

“...Avui, ja és una altra cosa, no solament escamots de noies i nois junts, aprofitant un parell de dies de festa per oxigenar els pulmons amb els aires muntanyencs, sinó que veureu grups sencers de noies soles amb la seva independència pròpia, trescant per les muntanyes, posant en el paisatge la

*nota deliciosa de la seva presència. És per això que a l'aplec de Germanor Excursionista a “Mas Pi” (Santa Maria de Cervelló), que el Club Femení ha organitzat per al vinent diumenge... hi han d'assistir tots els excursionistes de casa nostra.”*⁶

A la premsa també notifiquen la trobada a Cervelló, entre moltes altres que no s'indiquen, les entitats excursionistes següents: C. E. Montseny, el Centre Excursionista Montseny i la secció de Minyons de Muntanya, A. E. Puigmal i el Club Excursionista de Sants. Van sortir amb tren dissabte a la tarda i van agafar el cotxe de línia cap al poble.

Al diari La Nau, de 4 de juny, hi va aparèixer un article de resum dels actes de Cervelló. Gràcies a questa crònica podem saber més bé el que hi va passar: *«Diumenge passat tal com tenien projectat les simpàtiques excursionistes de la primera entitat femenina d'esports de la nostra terra, portaren a terme el seu primer aplec, que fou a la vegada de germanor de tot l'excursionisme català. Poques vegades havíem vist tantes entitats reunides sota un Aplec: suposem que era més pel «feminisme» que per «l'excursionisme». Que ens perdoni qui no estigui d'acord amb aquesta apreciació, puix en cas contrari, molt ens dolria dir-li que en els aplecs organitzats precisament en el transcurs del passat mes de maig foren minses, molt minses, les representacions d'entitats. Doncs bé, dissabte a la tarda tingué lloc el primer acte o sia l'organització d'un campament en el qual malgrat la pluja de tot el dia no feu desdir als campadors, així és que foren un gran nombre de tendes inscrites. L'organització anava a càrrec del Club Excursionista de Gràcia, i tenien cura dels detalls els senyors Buch, Escanyol i Puig.*

Diumenge al matí, amb el cel ras feia esperar a tots els que concorrien a l'aplec, en fruit d'una bella jornada... A Molins de Rei, el servei d'autòmnibus era extraordinari fins a Cervelló, poble on eren saludats tots els excursionistes. A l'hora convinguda es donà la sortida a la cursa masculina de marxa lliure.

Seguidament a l'església vella, bell joell d'arquitectura romànica, fou dita la missa, qual altar estava bellament ornamentat amb verd de la rodalía i amb densos ramells de ginesta, la nostra flor espiritual. Acabada la missa es donà la sortida de la cursa de marxa lliure per a parelles mixtes. Arribaren les primeres parelles, i quan es preparava la demostració de la tasca i de la ideologia pels «follets» i les «daines» -els grups d'infants-, un fort ruixat obligà a la nombrosa concurrència a aixoplugar-se de la millor manera possible on es pogué, no allà on hom volia».

Continua dient que, després de l'aiguat, la gent va anar a dinar per aquells paratges i també es comenta que la ballada de sardanes, que s'havia de fer a l'era de Can Sala de Baix, quedà suspesa per por de la pluja ja que la cobla no es va presentar. L'article del diari acaba: *«...direm que tot l'excursionisme barceloní estava allí representat, com també el del Vallès, el d'Igualada, el de Vilanova i el de Vilafranca, també hi havia una bona representació dels boy-scouts i de «Palestra». A. D'Escornalbou».*

Uns dies més tard es van repartir els premis: *«Hoy, de ocho a nueve de la noche, tendrá efecto en el local del Club Femení i d'Esports, Paseo de la Enseñanza, 1. La distribución de premios de las carreras efectuadas el día 31 de mayo a Mas Pi (Cervelló).»*⁷

La classificació de les curses va ser la següent: Cursa dels atletes masculins. 1r. Núm. 6: Joan Santamaria, A.B.Tagamanent. 2n. Núm. 2: Pasqual Vives, A. E. Sempre Avant. 3 r. Núm. 4: Jaume Ferrer, A. E. Sempre Avant.

Cursa de les parelles mixtes. 1 r. Núm. 2: Loreto i Antoni Carnicé, G. E. Joventut Catalana. 2 n. Núm. 45: Mercè Castelltort i Josep Costa, Club Femení. 3 r. Núm. 41: Felisa Gómez i Antoni Piquer, G. E. Joventut Catalana.⁸

Dins el món de l'esport i l'excursionisme, l'Aplec de Mas de Can Pi va representar merament un detall anecdòtic, però per al municipi de Cervelló representa una fita a l'haver protagonitzat un moment important per normalitzar les activitats de les dones, contribuint a la seva modernització i encoratjant la demanda dels seus drets a la primera meitat del s. XX.

Agraïm a Daniel Justribó l'entrevista que ens va concedir i que ens cedís el programa de l'Aplec de Cervelló junt amb els reculls del diaris *La Nau* i *La Publicitat*.

Nota: A l'interior, al cor de l'església romànica de Santa Maria, hi havia moltes signatures i escrits del pas dels excursionistes i visitants al llarg dels anys i que reflectien un interessant recull històric. A l'última restauració dels anys 90, vam recomanar i insistir fer fotografies dels grafitis, però no sabem si se'n van realitzar.

1- Article d'Anna Murià al diari La Rambla (esport i ciutadania), 23 de novembre de 1931

2- Roma i Casanovas, Francesc. Història social de l'excursionisme català: dels orígens a 1936 Vilassar de Mar (Barcelona): OiKos-Tau, 1966

3- La Vanguardia, 17 d'abril de 1931

4- La Vanguardia, 7 de maig de 1931

5- La Vanguardia, 13 de maig de 1931

6- La Publicitat, 26 de maig de 1931

7- La Vanguardia, 18 de juny de 1931

8- La Nau, 6 de juny de 1931. El llistat és més extens, només hem posat els tres primers classificats.

Altra bibliografia consultada:

-Dossier: La dona moderna al segle XX. L'Avenç. Núm. 112. 1988

-Justribó, Daniel. Feminitat. Esport. Cultura. Pioneres de l'atletisme català (1921-1938). Barcelona, 2014

-Pujadas, Xavier. Santacana, Carles. Història il·lustrada de l'esport a Catalunya. Volums 1 i 2. Columna. Diputació de Barcelona, 1994

-Real i Mercadal, Neus. El Club Femení i d'Esports de Barcelona, plataforma d'acció cultural. Barcelona : Abadia de Montserrat, 1998

Voleu rebre el SAULÓ
en format PDF i informació
de Segle Nou per correu
electrònic?

Envieu-nos la vostra adreça i
el vostre nom a:
artipons@gmail.com

TRAÇOS

Isidre Manils

Per Gemma Nogueroles

El 3 de maig a les 19.30 h a la Sala Polivalent de l'Ateneu de Cervelló, exposarà Isidre Manils, pintor, nascut a Mollet del Vallès, professor de l'Escola Massana. Ens presenta les seves darreres pintures que responen a les dues grans arts de la mirada: la pintura i el cinema, fins al punt que una de les obres es pròpiament una pel·lícula que projectarem a la sala.

El diàleg serà amb la directora de cine Sílvia Quer, que ha dirigit, entre al-

tres, "La maternitat d'Elna", "El príncep de Viana" i "La dona del segle". La Sílvia utilitza sovint referents pictòrics en les seves pel·lícules, referents com ara els colors, les composicions, el vestuari o els mateixos personatges. Passa dels cinema a la pintura amb la mateixa naturalitat com l'Isidre Manils passa de la pintura al cinema.

El diàleg entre la Sílvia i l'Isidre ens mostrarà com de fràgils són les fronteres entre els dos arts i que fortes les influències entre un i l'altre.

“Sauló febrer 2019”

Per Fermín Fernández

En aquesta ocasió us proposo una ruta de 7,3 km que es pot completar en 2,5 / 3 hores. És molt fàcil de fer, transcorre pels boscos de Can Sala de Baix i la Plana de ca n'Esteve, molt propers al poble. La pujada per les Penyes del Rector és l'únic tram que requereix una mica

d'esforç, la resta és un agradable passeig.

Ruta amb inici i final des de l'ajuntament. Caminem cap al carrer Barons de Cervelló i allí iniciem la pujada a les Penyes del Rector; una vegada a dalt, anem al Castell i baixem per la

part oposada cap a l'Església de Santa Maria. Continuant el descens passem per una zona on hi ha tombes antropomorfes, unes tombes excavades en la roca amb forma humana, també unes àmplies escales i altres treballs antics de tallat i esculpit en la roca. Es poden veure més tombes al voltant de l'església en la part oposada a la façana principal ja que aquesta es va edificar sobre l'antic cementiri del poble. Baixem a Can Sala de Baix deixant enrere les característiques formacions rocoses vermelles del nostre poble. Pel camí de l'esquerra vorejant Can Pi per la seva banda sud-oest ens endinsarem pels boscos de Can Sala seguint un camí que es va estrenyent. Després d'una lleugera pujada en una plana podrem veure en poc més de 100 metres dues barraques de vinya i dos pous molt interessants catalogats per Gaudim Cervelló. De tornada pel camí de Torrelles deixarem a la dreta Can Sala de Baix per baixar per la masia de Can Castany i endinsar-nos en

Barraca de vinya i pou.

Can Sala de Baix

la Plana de Ca n'Esteve, on baixarem passant pel camp de futbol fins a la riera de Cervelló. La creuem i tornem pel parc de la Timba fins a arribar al punt d'inici.

Cal tenir en compte a l'hora de decidir-nos a fer aquesta ruta que en dies previs no hagi plogut molt perquè cal creuar la riera per un lloc on

Com ja vaig indicar la vegada anterior podeu descarregar-vos aquesta ruta per seguir-la amb facilitat i sense por de perdre-us amb l'aplicació Wikiloc. Si no la teniu, descarregueu-la i busqueu a l'usuari **ferminfm54** i la ruta: **Sauló febrer 2019**.

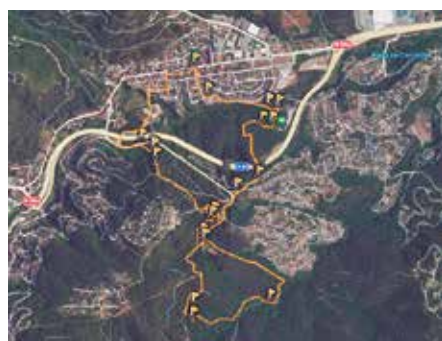
Porteu aigua, un bon calçat i gaudiu.

Tombes antropomorfes.

normalment amb un petit salt podrem fer-ho sense mullar-nos, però si ha plogut és més difícil.

Encara que és una zona molt coneguda pels veïns de Cervelló, tingueu present si aneu amb nens, que el tram de baixada de l'Església fins a Can Sala, el camí no presenta cap risc, però si la zona dels dos miradors indicats pels forts desnivells existents.

Plànol de la ruta

Fotografies de Fermín Fernández

Gemma Nogueroles

El 22 de febrer, vam poder gaudir de l'exposició Rostres, de Josep Parera. Una col·lecció de peces de gran format sobre diversos suports que utilitza tècniques poc convencionals com ara betum al costat de les més clàssiques, com l'oli. El conjunt ens va transportar a un imaginari de figures que graviten entre la vida i la mort, entre àngels i diables. En el diàleg entre l'artista i Jaume Pons, es va debatre al voltant del compromís dels artistes que en paral·lel es posen al davant de projectes culturals.

Foto E. Sarret

Jaume Pons

L'estupidesa de la gent pot arribar a nivells que costa d'assimilar, malgrat que ja comencem a estar-hi acostumats. Quina mena de personatge és el que vol deixar constància de la seva empremta i del seu pas pel món, embrutant parets? Intento posar-me en la seva ment "d'artista" i em costa treure'n un profit de tal acció, encara que tan sols sigui de caràcter comunicatiu; de rebel·lió; de necessitat vital o de menyspreu. Em costa, ho lamento. Tanmateix arribo a la conclusió que les pintades a l'església de Santa Maria de Cervelló que algú va fer la setmana del 18 de febrer són producte d'una ment incívica, inadaptada i dissortadament ignorant. La nostra petita joia roja, l'església romànica de Santa Maria de Cervelló està declarada per la Generalitat de Catalunya BCIN i per tal que ho entenguis, l'acrònim vol dir: Bé Cultural d'interès Nacional, i per tant, és de tots. Enorgullem-nos de tenir a casa nostra una joia del romànic, i si no som capaços d'estimar-la, almenys respectem-la.

No he volgut posar fotografies de la teva obra, no vull fer-te publicitat, prou ja ha estat distribuïda per les xarxes (afortunadament, de manera efímera), no s'ho val. **No amic meu "artista", no. Això teu no és art.**

Aula de música Cervelló

C/Major 102 Cervelló
677 030 003 / 931 791 578
aulademusicacervello@gmail.com

*fem
música!*

Antiga farmàcia Simon

Major, 48
tel.: 93 660 05 40
CERVELLÓ

Llic. M. Rosa Alvez

Autoservei
PARAFARMÀCIA
Joaquim Mensa, 12
CERVELLÓ

JOAQUIM PASCUAL ARMENGOL

Avda. Joaquim Mensa, 80
08758 CERVELLÓ
Tel. 630 536 707
quimpasqual@yahoo.com

Al servei de l'alimentació
i l'hosteleria

Carrer Joan Torruella i Urpina, 47
08758 Cervelló
Tel./Fax: 93 660 30 82
info@distribucionesarroyo.com
www.distribuciones arroyo.com